

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 17 (60)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2017

ББК 74.20

О - 59

УДК 37

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр.:наук. зап. Рівнен. держ. гуман. ун-ту. Вип. 17 (60) / Рівнен. держ. гуман. ун-т; [редкол.: В.В.Вербець, М.С.Янцур, І.Д.Бех та ін.]. — Рівне: РДГУ, 2017. — 332 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем гуманітарної парадигми сучасної освіти, дидактики новітньої школи, соціалізації та ресоціалізації в освітньому просторі, компетентнісної підготовки педагога та використання інноваційних освітніх технологій у дошкільній, загальноосвітній, професійній і вищій освіті.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів, вчителів, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова);

Грицай Наталія Богданівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Людмила Романівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Юрій Володимирович - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Потапчук Тетяна Володимирівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романишина Наталія Василівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 29.06.2017 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39, Рівненський державний гуманітарний університет.

культури, яка буде надійним підґрунтям творчого становлення педагога, здатного здійснювати естетичне й художнє виховання підростаючого покоління, виявляти творчі здібності своїх вихованців. Розробка проблеми стимулювання участі студентів у виставковій діяльності сприяє вивільненню й використанню їхнього творчого інтелектуального потенціалу, що сприяє успішному вирішенню проблем формування професійної майстерності.

Подальші розвідки в цьому напрямі будуть здійснюватися в пошуку педагогічних умов організації творчої діяльності майбутніх учителів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей: учеб. пособ для студентов высших учебных заведений / Д.Б. Богоявленская. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 320 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2003. – 1440 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.gov.ua/laws/show/896-93-п. – Назва з екрану.
5. Клименко В.В. Механізм творчості. Функціональні дефекти / В.В. Клименко // Психолог. – 2002. – №17. – С.11-14.
6. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібн. / О.П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 355 с.

REFERENCES

1. Bogojavlenskaja D.B. Psihologija tvorcheskih sposobnostej: ucheb. posob dlja studentov vysshih uchebnyh zavedenij / D.B. Bogojavlenskaja. – M.: Izdatel'skij centr “Akademija”, 2002. – 320 s.
2. Velykyu tлумачnyu slovnyk suchasnoyi ukrajyns'koyi movy / uklad. i hol. red. V.T. Busel. – K.; Irpin': VTF “Perun”, 2003. – 1440 s.
3. Honcharenko S. Ukrajyns'kyu pedahohichnyy slovnyk / Semen Honcharenko. – K.: Lybid', 1997. – 376 s.
4. Derzhavna natsional'na prohrama “Osvita” (“Ukrayina XXI stolittja”): [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: rada.gov.ua/laws/show/896-93-p. – Nazva z ekrany.
5. Klymenko V.V. Mekhanizm tvorchosti. Funktsional'ni defekty / V.V. Klymenko // Psykholoh. – 2002. – № 17. – S.11-14.
6. Rudnyts'ka O.P. Pedahohika: zahal'na ta mystets'ka: navch. posibn. / O.P. Rudnyts'ka. – Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan, 2002. – 355 s.

Т.К. ВОЛОДЬКО. ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ СРЕДСТВАМИ ВЫСТАВОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье сделана попытка обосновать теоретические основы формирования творческого потенциала будущих учителей начальной школы посредством организации и проведения выставок творческих работ. Учебно-выставочная деятельность будущих учителей начальной школы как форма работы в вузе создает хорошие условия для развития их дисциплинированности, ответственности, творческого мышления. Кроме того, это надежное основание их подготовки к самостоятельному решению творческих задач, а также участия в научно-исследовательской работе.

Ключевые слова: творческий потенциал будущего учителя начальной школы, организация выставок будущих учителей начальной школы, творческая учебная среда, выставочная деятельность.

T.K. VOLODKO. THE FORMATION OF THE CREATIVE POTENTIAL OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS BY MEANS OF EXHIBITION ACTIVITIES

The article attempts to provide a theoretical basis for the formation of creative potential of future primary school teachers through the organization and holding of exhibitions of creative works. Educational and exhibition activities of future primary school teachers as a form of work in high school creates good conditions for the development of their discipline, responsibility, creative thinking. In addition, it is a reliable basis for their preparation for independent creative problem solving, and participation in research work.

Key words: creative potential of the future primary school teacher, the organization of exhibitions of future primary school teachers, creative learning environment, exhibition activities.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Я.В. Сверлюк.

Одержано редакцією 10.05.2017 р.

УДК: 379. 8. 008: 378. 147: [373. 5. 011. 3 – 051]

В.Б. ТЮСКА

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА – ОРГАНІЗАТОРА ДОЗВІЛЛЯ У КЛУБНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено проблему самореалізації майбутніх педагогів – організаторів дозвілля у клубній діяльності. Подано студентський клуб як складову позааудиторної роботи під час якої розвивається особистість. Розкрито сутність проблеми удосконалення системи професійної підготовки майбутнього педагога засобами клубної діяльності. Представлено авторську програму виховних цілей у кожній із галузей діяльності студента (когнітивній, афективній і регулятивній) з урахуванням зовнішніх та внутрішніх передумов формування особистості майбутнього педагога – організатора дозвілля.

Ключові слова: самореалізація, майбутній педагог – організатор дозвілля, студентський клуб, позааудиторна робота, клубна діяльність.

© В.Б. Тюска, 2017

Нові педагогічні технології, які сьогодні впроваджують у навчальний процес загальноосвітніх шкіл, професійних і вищих закладів освіти України, розглядаються як необхідна умова інтелектуального, морального розвитку і самореалізації особистості. «Самореалізація – розгортання оптимальних здібностей людини в різних видах діяльності, процес постановки особистістю перспективних цілей, який відбувається протягом усього життя, оскільки людина постійно ставить цілі, прагне досягти їх у різних сферах своєї діяльності. Самореалізація – реалізація свого творчого, людського потенціалу ...» [5, 163]. Завдяки самореалізації особистість включається у соціальні зв'язки через свій індивідуальний вибір. Тому сучасна освіта все більше орієнтується на ідею персоналізму та нові підходи до навчання особистості. Зокрема, технологічний підхід до інноваційних процесів (нововведень) надає їм наукового характеру і прогресивності (прогрес – від лат. рух уперед, розвиток) поняття, що означає поступальний розвиток за висхідною лінією, перехід від нижчого до вищого, досконалішого стану. Джерелом прогресивності є ідея, що породжує педагогічні новації та процеси оновлення педагогічної діяльності на основі творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем тощо.

Серед зарубіжних технологій формування творчої педагогічної діяльності, творчої самореалізації відомими є дослідження М.П. Лещенко. Вона розглядає теоретичні концепції, які є актуальними для української педагогічної науки. Зокрема, оперуючи поняттям „творчий розум”, тобто властивістю збалансованої психіки, яка сформована у гармонійному навчальному процесі, вчений визнає, що будь-яка художня самодіяльність ґрунтується на двох джерелах: біологічному і культурологічному [1, 171-173]. То ж якщо студент співає, танцює, малює, займається самодіяльною художньою творчістю, то він реалізує внутрішній чуттєвий імпульс через культурні форми, вже набуті людством, своєрідно трансформуючи їх. Кожен окремих вид діяльності (музика, живопис, театр, хореографія, поезія) має власне творче поле, використання якого у добре збалансованому навчальному плані, програмі, педагогічній системі забезпечує гармонійне виховання особистості.

У нинішніх умовах проблема формування майбутнього педагога у процесі клубної діяльності набуває все більшої актуальності. Якщо тривалий час форми роботи в студентських клубах переважали більше розважально-ігрового характеру, то нині значна частина студентських клубів спрямовує свою діяльність на розвиток різнобічних якостей студента: організаторських здібностей, індивідуальних схильностей, громадянської позиції, професійних якостей, тощо. Клубна діяльність створює реалії досягнення високого рівня професійної майстерності, що потребує максимальних особистих зусиль, енергії, природних нахилів і здібностей, величезної працездатності і, чи не важливіше, – безмежного бажання здійснювати оновлення педагогічного процесу, діяти нетрадиційно, нестандартно.

Проблеми самореалізації студентів у процесі позааудиторної роботи, зокрема в клубній діяльності, були і залишаються об'єктом уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Досліджували проблеми пов'язані із професійним самовихованням, самореалізацією особистості (І. Бех, Г. Васянович, О. Дем'янчук, О. Дубасенюк, О. Киричук, Н. Ничкало, О. Пехота, Т. Яценко), особливості педагогічної творчої діяльності (І. Єрмаков, Л. Сохань, С. Сисоєва, Н. Гузій), у культурологічній практиці (М. Аріарський, А. Жарков, Л. Жаркова, В. Кірсанов, І. Петрова, В. Піча), клубну діяльність (С. Біляков, О. Воловик, В. Гагін, А. Каргін, С. Комісаренко, У. Миронюк, Є. Соколов, Є. Смірнова, В. Тріюдін, Л. Кондрашова).

Формулювання цілей статті. Завданням сучасної освіти у ВНЗ є забезпечення професійної підготовки майбутнього фахівця, що потребує упровадження спеціальних технологій навчання та виховання студентів. Метою нашого дослідження є розкриття можливостей студентського клубу, як одного із важливих засобів позааудиторної роботи, що сприяє професійному самовдосконаленню та самореалізації майбутніх педагогів – організаторів дозвілля.

Самореалізація, творче самовираження повинно стати провідною, найважливішою особливістю нової освіти. Але цей „поліус творчості” не виключає, звичайно, свою протилежність – репродуктивне самовираження студентів у діяльності. Мистецтво погодженості цих поліусів у навчальному закладі полягає в тому, щоб розгортання творчого самовираження удосконалювало старі і створювало нові знання, навички і уміння, розширювало межі їх застосування [2, 113]. Самореалізація характеризує життєвиявлення і як загальне, і як особливе, в якому проявляється багатство одиничного і індивідуального. Тому професійна сфера самореалізації є визначальною у житті людини, а самореалізація особистості у професійній праці, задоволення професійним самовизначенням є провідним чинником, що забезпечує правильний (з точки зору здібностей, нахилів, особистісних якостей) професійний вибір, веде людину до творчості, до самовираження в професійній діяльності. Це значною мірою дозволяє людині долати психологічні, соціальні, матеріальні бар'єри, які трапляються на її життєвому шляху. Вчені стверджують, що „професійна сфера самореалізації є провідною не тільки у філогенезі, а й на індивідуальному життєвому шляху” [3, 239]. Коли в праці людина одержує можливість розвивати і самореалізовувати свої здібності, творити, то вона буде прагнути проводити і вільний час активно і змістовно. З іншого боку, будь-яке сильне інтелектуальне захоплення людиною творчою працею не може не позначитися на її основній діяльності, як би далеко воно (захоплення) від цієї діяльності не було. Саме тому багато дослідників означеної проблеми вважають, що форми самореалізації особистості у дозвіллі, якщо вони пов'язані з діяльністю, спрямованою на досягнення соціально значущих ідеалів, мають суттєве значення для професійної діяльності, для розвитку особистості, розкриття прояву її всебічних здібностей, творчих можливостей. Важливою, на погляд С.О. Сисоєвої, є думка, що серед форм самореалізації виділяють ті в контексті самодіяльної творчості, що сприяють розвитку операційно-трудова навичок, оскільки у такий спосіб розвиваються життєво важливі окремі органи людини і особистість у цілому.

Переважно як форма дозвілля студентської молоді, розглядається студентський клуб в сучасних психолого-педагогічних працях оскільки ця форма діяльності дозволяє особистості самоутвердитися, досягти визнання своєї діяльності, самореалізуватися в різних видах позааудиторної роботи. Крім цього, студент може самовдосконалюватися у напрямках, які обирає сам, побачити результат власних зусиль, такі форми самореалізації впливають на його життєві орієнтації, комунікативне коло, самоповагу, на професійне і соціальне самовизначення як

особистості, світогляд. Йдеться про творчу самореалізацію як етап педагогічного становлення, що характеризується підвищенням рівня професійної мотивації і життєтворчості активності студента і виражається в заглибленій професійно-творчій свідомості (за С.О. Сисоєвою). Ці погляди синтезують ідеї, пов'язані з інтенсивним розвитком у студента знань, умінь, навичок, які формуються у нього в умовах аудиторної та позааудиторної діяльності.

Отже, ми доходимо висновку, що самореалізація особистості – надзвичайно складний процес, який здійснюється під впливом багатьох чинників. Серед них помітну роль відіграє і клубна діяльність – специфічна сфера, з різномірними і неоднозначними зв'язками в контексті суспільного життя. Розвиваючись під безпосереднім впливом ідеологічних і соціально-економічних процесів, клубна діяльність, в свою чергу, має на них суттєвий вплив, і передусім тоді, коли вона виступає ефективним засобом розвитку та виховання людини.

Клубна діяльність розглядається у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях різнобічно: з погляду педагогіки – як певна соціально-педагогічна система, що функціонує в умовах вільного часу і спрямована на виховання людей, зокрема студентів, шляхом прилучення їх до активно-творчої педагогічної практики; в аспекті теорії культури – як складова частина духовної культури суспільства, що слугує її збагаченню й демократизації, а також формуванню й утвердженню певної системи розвитку.

У процесі клубної діяльності народжуються педагогічні цінності. За її допомогою поповнюється потенціал професійної майстерності майбутнього фахівця, збагачується її естетична і жанрова палітра. Дослідження закономірностей і принципів функціонування, розвитку художньої самодіяльної творчості постають як важливі питання її вдосконалення та впливу на виховання, саморозвиток здібностей студентів.

Студентський клуб є важливим кроком удосконалення системи професійної підготовки майбутнього педагога – організатора дозвілля, оскільки може відігравати роль синтезуючої ланки, що пов'язує аудиторні та позааудиторні заняття у системі науково-педагогічного комплексу. Виховна роль позааудиторних занять, зокрема організація об'єднань клубного характеру, безсумнівно, велика. „Суттєвим значенням виховання є вплив на вихованців у такому напрямку, щоб вони, засвоїли відомий досвід, набули такі якості і здібності, які потрібні спеціалісту і котрі проявилися б в багатообразних відношеннях виховання з навколишнім світом” [3, 26]. Отже, діяльність в умовах студентського клубу – одна із провідних форм позааудиторної роботи, яка інтенсифікує процес адаптації майбутнього фахівця до роботи, активізує процес засвоєння основ психолого-педагогічних наук. У системі професійної підготовки студентів позааудиторна робота виступає як засіб, що підвищує ефективність її функціонування та розвитку. Ми поділяємо міркування з О.М. Язвінської, що вона активізує суспільно-громадську діяльність студентів, надає більше можливостей для неформального спілкування викладача і студентів, для прямого впливу наставника на молодого фахівця культурою своєї поведінки та спілкуванням, інтелектом [6, 74]. Досягнення успіху в цьому процесі забезпечує досвід, що висвітлює форми і методи клубної діяльності в школі і вузі в його еволюційному розвитку. Саме тому глибокого аналізу потребує проблема взаємодії вищого педагогічного навчального закладу і школи. Ріст і розвиток дитячої громадської діяльності ставить перед педагогічною наукою завдання розробки загальної стратегії взаємодії з ними вчителя, як представника державно-освітнього інституту виховання. Погляд на дитячі об'єднання як на самостійну форму виховання ставить питання про те, якими повинні бути в силу цих взаємозалежностей стосунки між студентськими клубами та шкільною практикою.

Оскільки ми зосередили увагу на професійній підготовці майбутнього педагога – організатора дозвілля в умовах студентського клубу, то об'єднання студентів клубного типу виступає в нашому дослідженні як позааудиторна діяльність студентів, засіб активізації навчання майбутніх педагогів та їх професійного становлення, їх самореалізації. Наукове осмислення сутності проблеми удосконалення системи професійної підготовки майбутнього педагога-організатора дозвілля засобами клубної діяльності дозволяє відзначити стратегічний напрямок – самореалізацію в умовах клубної діяльності, яка спрямована на те, щоб індивідуальні особливості майбутнього педагога стали однією із найважливіших цінностей як для нього самого, так і для всієї системи педагогічної освіти.

Аналізуючи процес розвитку педагогічної діяльності, переконуємося, що клубна діяльність повинна бути побудована так, щоб кожен студент протягом навчання у вузі проявив себе і як організатор різних видів діяльності, і як виконавець. Це дасть йому можливість досягти високого рівня самореалізації, а саме розвинути та вдосконалити свої творчі здібності у кожній із галузей структури особистості (когнітивній, афективній, регулятивній).

У процесі нашого дослідження ми враховуємо, що незалежно від виду діяльності усім студентам, як і будь-якій людині зокрема, притаманна вроджена схильність актуалізувати свої потенційні сили. Необхідним компонентом творчої активності є спроможність мобілізувати вольові зусилля (здійснювати вибір, приймати рішення і виконувати їх). Активність особистості ґрунтується на спроможності здійснювати внутрішні можливості (цілі, наміри, задуми), тобто спроможності самореалізуватися (регулятивна сфера). Але вона активно самореалізується за умови синтезу знань про свої природні можливості, схильності, таланти, що досягаються на основі *самопізнання* (когнітивна складова особистості) та певного її ставлення до самої себе (самоставлення, самооцінки цих можливостей (афективна складова особистості)). Вона по суті є провідною рушійною силою, яка спрямовує її до самовдосконалення, самореалізації, оскільки на цій основі у неї формується ставлення і до власної професійної діяльності, прагнення до самовдосконалення, що пов'язано із оновленням своїх знань, умінь та навичок на основі своїх потенціальних можливостей.

Програмуючи виховні цілі з метою створення умов для самореалізації студентів навчальних закладів засобами клубної діяльності, зважили, що цей процес ґрунтується, насамперед, на основі принципу ідеалізації – програмуванні цілей, які мотивують прогресивний розвиток цього процесу і конкретної особи зокрема, орієнтуючись на досконалий (ідеальний) кінцевий результат – ідеалістичний підхід до організації педагогічного процесу.

Для реалізації поставлених завдань було обрано технологічний підхід, під яким розуміємо інтегрований

системотвірний механізм, що забезпечує процес програмування та реалізації освітньо-виховних цілей у певній ієрархічній послідовності з орієнтацією на кінцевий результат. Модель проектувалася з урахуванням внутрішніх та зовнішніх передумов формування творчої особистості майбутнього педагога. Внутрішні передумови (інтелектуальні, емоційно-оцінювальні, вольові) передбачали вивчення внутрішньої структури особистості (когнітивної, афективної, регулятивної). Зовнішні передумови створювалися в процесі діяльності клубів різного спрямування (інтелектуального, професійного, мистецько-культурологічного тощо), а також під час проходження майбутніми педагогами – організаторами дозвілля виробничої практики.

Так, когнітивна (пізнавальна) сфера сприяє розвитку творчого професійного мислення (пошуково-перетворювальний стиль мислення, дивергентність, гнучкість, швидкість, творча увага, розвиненість уваги, пам'яті тощо). Ці якості сприяють розвитку творчої свідомості й самосвідомості майбутнього педагога і визначають його соціальну творчу активність – спрямованість на творчість. Саме це забезпечує професійний та соціально-організаційний напрями клубної діяльності студентів навчальних закладів. Афективна (емоційна) складова особистості спрямована на формування творчої спостережливості в процесі розв'язання професійних завдань, самостійності, впевненості в непередбачених ситуаціях, адекватну систему „Я – концепції”, винахідливість, різнобічність особистісного розвитку, професійну інтуїцію тощо. Забезпечують такий рівень розвитку особистості студента клуби культурологічного та екологічного характеру. Регулятивна (вольова) сфера передбачає розвиток творчої активності, яка реалізується під час проходження студентами практики. Виходячи з цього, структура вчителя передбачає аспекти, що характеризують високий рівень досконалості, майстерності діяльності педагога у різних сферах його компетентності і професійної діяльності.

В умовах клубної діяльності ми передбачали насамперед сформувати в студентів прагнення до професійного пошуку, до досягнення ефективного результату у взаємодії з учнями у конкретних умовах педагогічної праці, до самореалізації в професійній діяльності, певної гармонії як рівня, до досконалості, до імпровізації, до занять дослідницькою роботою.

Організація клубної діяльності – „різноманітних об'єднань за інтересами, гуртків, театральних-художніх студій, благодійних товариств, різноманітних спілок, зорієнтованих на індивідуальність вихованця, його інтереси та потреби допомагає подолати функціоналізм та поелементний характер вихованця. Тут створюються сприятливі умови для інтегрування таких їх напрямів, як моральне, трудове, естетичне, фізичне. Педагогічно доцільна організація цих об'єднань дозволяє створити умови, необхідні для самоутвердження та самореалізації. Вихованець бачить та осмислює своєрідність, неповторність та унікальність кожного, вчиться поважати особистість” [4, 311].

У нашому дослідженні ми передбачаємо його як спеціально педагогічно спрямовану діяльність, що розширює можливості для професійної підготовки студентів, як одну з умов їх самореалізації. Ми поділяємо погляди Л.В. Кондрашової, що основне призначення студентського клубу полягає в тому, щоб усю позааудиторну роботу проводити як комплекс виховних справ, спроможних викликати інтерес у кожного студента, оживити і урізноманітнити діяльність студентського колективу, вносити радість, пошук, творчість у студентське життя. Зміст роботи клубу передбачає організацію дозвілля і відпочинку студентів, забезпечення умов для його професіоналізації. Завдання полягає в тому, щоб вільний від обов'язкових навчальних занять час ефективно використовувати для професійного становлення студентів, педагогічно розумно і доцільно організувати його.

Позааудиторна діяльність, у тому числі і клубна, характеризується різними видами діяльності, що забезпечує тренування психічної тривалості та стійкості вчителя, створення таких ситуацій, у яких студенти вчилися б керувати своїми думками, почуттями, станом, настроєм, регулювати свою поведінку, дії і вчинки інших, забезпечує виховання у майбутніх вчителів впевненості в своїх силах, здібностях, можливостях, внутрішній дисциплінованості. Успішно вирішити її можна лише в тому випадку, якщо студенти отримують знання з урахуванням своїх сил і можливостей, інтересів і здібностей. Якщо ж ця умова не дотримується, то різко знижується її виховний ефект, оскільки студенти втрачають віру в свої сили, розчаровуються в своїх здібностях, що негативно позначається і на їх професійному становленні (за Л.В. Кондрашовою). Такі погляди – важливий крок до того, щоб перетворити студентський клуб на практичну школу, де студенти оволодівають методикою виховної роботи, тобто у них формуються уміння і навички, необхідні для їх майбутньої професії, які вони будуть використовувати в процесі позанавчальної та позашкільної роботи. Крім того, це важливий крок у педагогічній науці до поглиблення засобами клубної діяльності в студентів умінь та навичок, їх педагогічної майстерності та формування в них прагнення до професійної самореалізації.

Отже, самореалізація студентів в умовах студентського клубу – це процес, що забезпечує розвиток у майбутніх фахівців потреби до педагогічної діяльності та створення умов для апробації ними своїх можливостей, умінь та навичок, необхідних для їх компетентної діяльності.

Основними компонентами самореалізації майбутніх педагогів – організаторів дозвілля в умовах клубу вважається: педагогічна діяльність, професійна майстерність, клубна діяльність та самореалізація особистості в когнітивній, афективній, регулятивній сфері діяльності майбутнього фахівця.

Система клубної діяльності оптимізує професійну підготовку майбутнього педагога з позиції особистісно-діяльнісного підходу, що складає основу самореалізації у процесі клубної діяльності. Згідно з цим студент виступає як суб'єкт діяльності, суб'єкт розвитку (саморозвитку), що надає процесу професійної підготовки практичної спрямованості, створює умови для культури його педагогічної діяльності, розвитку необхідних професійних умінь і навичок, здібностей. Розвиває прагнення до саморозвитку, самореалізації щодо власних професійних схильностей і здібностей, до застосування творчого підходу в розумінні та сприйнятті навколишнього світу й самого себе. Саме такі риси необхідні сучасному педагогу, від творчої діяльності якого залежить не лише його власне самовдосконалення, а й самореалізація вихованців, майбутніх громадян суспільства.

Отже, клубна діяльність може стати суттєвим важелем соціалізації та самореалізації особистості. Зокрема, доцільно організована система клубної діяльності у вузі, яка охоплює всі сфери студентського життя, спроможна створити сприятливі умови для інтегрування індивідуальності, формувати повноцінну особистість, творчого педагога. Такі якості майбутнього фахівця покликаний сформувати вищий навчальний заклад як в умовах аудиторних, так і позааудиторних формах роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гімназія на зламі століть: Практико-зорієнтований посібник / ред. рада: Д.І. Петренко, І.Г. Єрмаков. – К.: Літопис-XX, 1999. – 432 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехова, А.З. Кіктенко, О.М. Любінська. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
3. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: моногр. / за ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
4. Психологія і педагогіка життєтворчості: навч.-метод. посіб. / ред. рада В. М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань, І.Г. Єрмаков [та ін.]. – К.: ІЗМН, 1996. – 792 с.
5. Приходько Ю.О. Психологічний словник-довідник [Текст]: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Ю.О. Приходько, В.І. Юрченко. – К.: Каравелла, 2012. – 327 с.
6. Язвінська О.М. Позааудиторна робота як засіб виховання національної культури студентської молоді / О.М. Язвінська // Деякі аспекти формування національної культури студентської молоді: зб. наук. статей. – К., 1997. – С.74-78.

REFERENCES

1. Gimnazija na zlami stolit': praktyko-zorijentovanyj posibnyk / red. rada: D.I. Petrenko, I.G. Jermakov. – K.: Litopys-XX, 1999. – 432 s.
2. Osvitni tehnologii': navch.-metod. posib. / O.M. Pjehova, A.Z. Kiktenko, O.M. Ljubir's'ka. – K.: A.S.K., 2001. – 256 s.
3. Pedagogichni tehnologii' u neperervnij profesijnij osviti: monogr. / za red. S.O. Sysojevoi'. – K.: VIPOL, 2001. – 502 s.
4. Psihologija i pedagogika zhyttjetvorchosti: navch.-metod, posibnyk / red. rada V.M. Donij, G.M. Nesen, L.V. Sohan', I.G. Jermakov [ta in.]. – K.: IZMN, 1996. – 792 s.
5. Pryhod'ko Ju.O. Psihologichnyj slovnyk-dovidnyk [Tekst]: navch. posib. dlja stud. VNZ / Ju.O. Pryhod'ko, V.I. Jurchenko. – K.: Karavella, 2012. – 327 s.
6. Jazvins'ka O.M. Pozaaudytorna robota jak zasib vyhovannja nacional'noi' kul'tury students'koi' molodi / O.M. Jazvins'ka // Dejaki aspekty formuvannja nacional'noi' kul'tury students'koi' molodi: zbirnyk nauk. statej. – K., 1997. – S.74-78.

В.Б. ТЮСКА. САМОРЕАЛИЗАЦИЯ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА-ОРГАНИЗАТОРА ДОСУГА В КЛУБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье раскрыто проблему самореализации будущих педагогов-организаторов досуга в клубной деятельности. Представлен студенческий клуб как элемент внеаудиторной работы во время которой развивается личность. Раскрыты аспекты проблемы усовершенствования системы профессиональной подготовки будущих педагогов средствами клубной деятельности. Представлено авторскую программу воспитательных целей в каждой из сфер деятельности студента (когнитивной, аффективной, регулятивной) с учетом внешних и внутренних предпосылок формирования личности будущего педагога-организатора досуга.

Ключевые слова: самореализация, будущий педагог-организатор досуга, студенческий клуб, внеаудиторная работа, клубная деятельность.

V.B. TIUSKA. SELF-FULFILMENT OF A FUTURE TEACHER-ORGANIZER OF LEISURE IN A CLUB ACTIVITY

The article deals with the problem of self-fulfillment of the future teachers-organizers of leisure club activities. It has been defined students club as a part of the extracurricular work with contributes to the personality development. It has been revealed the problem of the system of teachers'-to-be training improvement by means of club activities. The author's programme of the educational goals in each of students' activity spheres (cognitive, affective and regulatory) considering external and internal prerequisites of the formation of a personality of future teacher-leisure organizer is presented.

Key words: self-fulfillment, future teacher-organizer of leisure, students club, extracurricular work, club activity.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. О.Б. Петренко.

Одержано редакцією 19.05.2017 р.

УДК: 37. 015. 3: 159. 922. 7.

А.М. ВАКОЛЮК, В.В. ДУТЧАК

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті проаналізовано особливості фізичної культури в процесі формування всебічно розвинутої особистості і визначено основні етапи формування фізичної культури. Встановлено, що в основі структури формування фізичної культури всебічно розвинутої особистості лежить комплекс взаємопов'язаних особливостей.

Ключові слова: фізична культура, формування, особистість, інтерес.

Педагогічна діяльність не створює матеріальних цінностей, а творить найголовнішу суспільну цінність - людину нового покоління. Людину – особистість, яка буде будувати, лікувати, виховувати, творити науку, розвивати культуру ... Формується та розвивається особистість лише в процесі пізнання та залучення її до загальнолюдської культури.

© А.М. Ваколюк, В.В. Дутчак, 2017

ЗМІСТ

<i>Павелків Р.В.</i> Проблема розуміння та утвердження цінності особистості сучасним педагогом.	3
<i>Малафійк І.В.</i> Суб'єктність як якість сучасної освіти.	6
<i>Руденко В.М.</i> Зміст вищої освіти як предмет педагогічного проектування в контексті культури.	11
<i>Беленька Г.В.</i> Формування фахової компетентності майбутніх педагогів під час навчання в університеті.	15
<i>Лінник О.О.</i> Закономірності та принципи педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах вищого навчального закладу.	19
<i>Пелех Ю.В., Непеляк М.С.</i> Глобалізаційний вимір сучасного вищого навчального закладу: інноваційний погляд.	22
<i>Волинець К.І.</i> Людський капітал як фактор інноваційного розвитку вищого навчального закладу.	25
<i>Оксенюк О.В.</i> Науковий парк у системі освітологічної підготовки фахівців.	29
<i>Мищенко Т.О., Стадник Н.В.</i> Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти.	32
<i>Петрук Л.П.</i> Теоретико-методичні основи організації самостійної роботи студентів в умовах реформування вищої освіти в Україні.	37
<i>Сяська І.О.</i> Впровадження системи екологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах на засадах сталого розвитку.	40
<i>Гнедко Н.М.</i> Технології віртуальної та доповненої реальності в освітньому середовищі вищого навчального закладу.	44
<i>Булгаков В.П.</i> Теоретико-методологічні засади педагогічної творчості та майстерності в умовах інформаційного суспільства.	48
<i>Серковска-Монка Ядвіга</i> Що нейронаука може внести до дидактики?.	51
<i>Карпенчук С.Г.</i> А якщо звернутися до «Пампедії»	55
<i>Белова С.А.</i> Педагогіка співробітництва у практиці експериментальних Бременських шкіл 20-х рр. XX ст.	60
<i>Галатюк М.Ю.</i> Цикл навчального пізнання – основа моделювання навчально-пізнавальної діяльності учнів з природничих предметів.	64
<i>Останчук М.В.</i> Методика теоретичного вивчення теми з фізики «Світловий потік і фотометричні величини» в класах природничо-математичного профілю.	67
<i>Мороз Л.В., Трофімчук В.М., Василькевич С.С.</i> Використання методу портфоліо в практиці навчання іноземної мови.	71
<i>Шевчук О.А.</i> Формування валеологічного світогляду старшокласників загальноосвітнього навчального закладу щодо усвідомлення сутності дорослого життя.	75
<i>Плисюк О.Р.</i> Методичні аспекти диференційованого навчання математики в старшій школі з врахуванням різниці в темпі засвоєння знань під час самостійної роботи учнів.	77
<i>Галатюк Т.Ю.</i> Формування методологічної культури старшокласників на основі діяльнісного підходу до вивчення природничих предметів.	82
<i>Совгар О.М.</i> Захист українського шкільництва в діяльності культурно-освітніх товариств Галичини кінця XIX – початку XX століття.	86
<i>Дубич К.В., Данилюк К.В.</i> Соціальний педагог в організації інклюзивного навчального процесу дітей з обмеженими фізичними можливостями.	89
<i>Ставожинська-Гжондел Марія</i> Багатокультурний діалог в контексті дитячої міграції як виклик сучасній школі.	92
<i>Нечипорук Л.І.</i> Проблема ресоціалізації дітей із сімей вимушених переселенців.	96
<i>Лукаевич Роланд</i> Педагогічні й етичні аспекти дослідження безпритульних методом спостереження з неявною участю.	99
<i>Павелків В.Р.</i> Формування деструктивної поведінки підлітків як наслідок десоціалізації.	103
<i>Бриндіков Ю.Л.</i> Реабілітація як сфера професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери.	106
<i>Слозанська Г.І.</i> Підготовка майбутніх соціальних працівників до застосування «casework» як методу соціальної роботи в територіальній громаді.	111
<i>Левчук І.Б.</i> Рефлексійний вплив соціально-психологічного театру в профілактично-корекційній роботі соціального педагога.	114
<i>Лехолетова М.М.</i> Формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх соціальних педагогів у навчально-дослідницькій діяльності.	118
<i>Косарева О.І.</i> Діагностика рівня розвитку соціальної компетентності як комплексної характеристики особистості майбутнього педагога.	122
<i>Марчук Г.В.</i> Дошкільний навчальний заклад як центр формування соціального досвіду старших дошкільників.	125
<i>Найда Р.Г.</i> Педагогічне проектування становлення самооцінки дошкільника в умовах освітнього середовища дошкільного закладу.	129
<i>Конончук Д.І.</i> Соціально-педагогічна підтримка у формуванні безпечної поведінки підлітків у оздоровчих таборах.	132
<i>Катеринюк В.І.</i> АРТ-терапевтичні вправи та техніки у контексті попередження девіацій у дітей та підлітків. ...	136
<i>Кононко О.Л.</i> Готовність майбутнього педагога до формування у дошкільників цілісної наукової картини світу.	139

Мирончук Н.М. Моделювання ситуацій самоорганізації у контекстній підготовці майбутніх викладачів вищої школи.	145
Дзюбишина Н.Б. Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх хореографів.	149
Волинець Ю.О. Стаднік Н.В. Формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти.	153
Маліновська Н.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетенції у дітей дошкільного віку.	157
Романенко Л.В., Романенко К.А. Підготовка майбутнього вчителя до формування алгоритмічної компетентності молодших школярів як наукова проблема.	160
Косарева Г.М. Діагностика сформованості когнітивного компонента толерантного ставлення до дітей з особливими потребами у майбутніх вихователів.	163
Козачук М.В. Формування професійної компетентності логопеда в умовах інклюзивної освіти.	167
Калаур С.М. Використання проблемних ситуацій та завдань під час формування у майбутніх фахівців соціальної сфери готовності до розв'язування професійних конфліктів.	171
Коваленко О.В. Управлінські ситуації як засіб підготовки організаторів дошкільної освіти до професійної діяльності.	175
Грицай Н.Б. Дидактика біології як базова дисципліна у методичній підготовці майбутніх учителів біології: європейський та український контекст.	180
Чувасова Н.О. Проблемно-креативні ситуації в структуруванні змісту природничих дисциплін як засіб розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів хімії та біології.	184
Хміль Н.А. Зміст і структура професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі.	189
Павлюк Н.П. Ділове спілкування як основа комунікативної культури студентів, викладачів у вищих навчальних закладах.	193
Джеджер К.В. Дефініції «Ділове спілкування», «Професійне спілкування», «Професійне ділове спілкування» у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів.	197
Степанова О.І. Компетентісно-орієнтований підхід при викладанні культури мовлення майбутнім вихователям дошкільних навчальних закладів у контексті гуманізації освітнього процесу вищів.	201
Козлюк О.А. Стан підготовки майбутніх вихователів до формування гуманістичної спрямованості спілкування дошкільників.	205
Падалка О.І. Когнітивний компонент у структурі пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів.	208
Федорова Н.В. Формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів у процесі професійної підготовки.	211
Янцур М.С. Гуманістичний аспект професіологічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій.	215
Галатюк Ю.М. Формування готовності майбутніх учителів фізики до проектування та організації творчої навчально-пізнавальної діяльності.	222
Горонаха Н.М. Організація педагогічної практики студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: компетентнісний аспект.	225
Мельничук О.В. Педагогічні здібності викладача вищого навчального закладу.	230
Павелків К.М. Професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови: сутність, зміст, структура.	232
Мосейчук Ю.Ю. Психолого-педагогічні підходи до педагогічного проектування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з високим рівнем культури здоров'я.	236
Ващенко О.М. Методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до використання здоров'язбережувальних освітніх технологій в навчально-виховному процесі початкової школи.	240
Мондич О.В. Методика формування предметної компетентності майбутніх учителів початкових класів з анатомії та фізіології людини.	244
Конончук О.А. Компетентнісна складова у професійній підготовці фахівців дошкільної освіти як умова попередження агресивної поведінки дошкільників.	247
Руденко Н.М. Формування конфліктологічної культури студентів на заняттях спецкурсу «Конфлікти в дитячому віці».	252
Володько Т.К. Формування творчого потенціалу майбутнього вчителя початкової школи засобами виставкової діяльності.	255
Тюска В.Б. Самореалізація майбутнього педагога – організатора дозвілля у клубній діяльності.	258
Ваколюк А.М., Дутчак В.В. Вплив фізичної культури на формування всебічно розвинутої особистості.	262
Юрчук О.І. Педагогічні умови підготовки студентів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.	265
Войтович О.В. Сутність емоційної саморегуляції вихователя дошкільного закладу.	269
Осипчук О.П. Педагогічні умови формування моральної поведінки у молодших школярів.	272
Дуброва А.С. Тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови в контексті європейських вимог.	275
Станіславчук Н.І. Формування етичної компетентності студентів у вищій школі.	278
Луцик Г.О. Готовність майбутніх психологів до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки як теоретична проблема.	280

<i>Горохівська Т.М.</i> Структура професійно-педагогічної компетентності викладача: теоретичний аналіз.	284
<i>Воронцова І.В.</i> MIND MAP як засіб підвищення ефективності графічної підготовки студентів технічних коледжів.	288
<i>Сушенцева Л.Л.</i> Інтегровані предметні навчальні комплекси як основа формування професійної мобільності педагога професійного навчання машинобудівного профілю.	291
<i>Давидович В.О., Томаш В.В.</i> Сучасні підходи в організації групової та індивідуальної навчальної діяльності учнів професійно-технічних навчальних закладів на заняттях з машинобудівельних дисциплін.	296
<i>Дичківська І.М.</i> Теоретичне обґрунтування змісту рефлексивного компонента готовності до інноваційної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.	300
<i>Яницур Л.А.</i> Інноваційно-пошукова робота педагога з методики образотворчої діяльності на різних етапах раннього і дошкільного дитинства.	303
<i>Вертугіна В.М., Пугач А.Ю.</i> Формування просторових уявлень у дітей п'ятого року життя (на матеріалі об'єктів екологічної стежини).	306
<i>Глінчук Ю.О.</i> Підготовка майбутніх учителів початкових класів до запобігання учнівського травматизму.	309
<i>Павлюк Т.О.</i> Використання елементів народної математики в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів.	313
<i>Семеняко Ю.Б.</i> Емпіричне дослідження виховання культури споживання медіа-продукції у дітей старшого дошкільного віку в сім'ї.	316
<i>Романюк А.А.</i> Реалізація вчителями початкових класів принципу наочності в освітньому процесі початкової школи.	320
<i>Артемова Ю.І.</i> Методичні основи навчання перифразуванню як засобу розвитку комунікативної компетенції учнів.	323
<i>Відомості про авторів.</i>	327

